

Türkiye'nin çoklu krizlerine çözüm: Erken seçim ve rejim değişikliği

Dr. Azad BARIŞ

Türkiye'de hem idari hem toplumsal hem de iktisadi alanda büyük oranda tahrip edilen siyasal ve bürokratik nizam, gelinen noktada toplumsal, ilkelere ve politik etik kurallarının kurucu bir momentte yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmaktadır. Toplumsal alanı etkilemesi ve o alanda kurucu bir rolü gereği belki de bu etik düzenleme ve ilkeler etrafında yeni bir nizamın inşasına ihtiyacın en çok olduğu alan siyaset kurumudur.

Ülkenin içinde bulunduğu çoklu krizlerin yönetilememesi ve uluslararası siyasi denklemin bölgeye olan yansımaları hem içeride hem de dışarıda çatışma ve savaş değil, uzlaşma, çoğulculuk, kapsayıcılık ve barış merkezli bir yeni politik kurguyu zaruri kılmaktadır. Bu zaruret siyasi bir tahminden öte, olgusal bir realite olarak ön plana çıkmakta ve Türkiye'nin yeni yüzyılının temel sa-yacaklarından birini oluşturmaktadır.

Türkiye'deki iktidar yahut muhalefet bloklarının mevcut siyasi stratejileri ve taktiksel hamlelerinden bağımsız olarak hemen hemen her politik özne cumhuriyetin kurucu kodlarına vurgu yaparak mevcut sıkışmayı aşmayı deneyen bir siyasal söylem ve program

geliştirmektedir. Kuruluş ve kurtuluş mitosu üzerinden kurulan bu yeni siyasa, Türkiye'de idari anlamda ortaya çıkan çoklu yönetim krizinin bir sonucudur.

Özellikle muhalefet blokunu oluşturan bazı özneler için önemli açmazlar içerse de, bu durumun kaçınılmaz olarak mevzu bahis ilkeler etrafında bir araya gelmek dışında varacağı rasyonel bir yol yoktur.

Türkiye, özellikle 2017'deki referandumdan sonra ortaya çıkan sonuçlarla birlikte birçok krizle karşı karşıya kalmış ve bugün bu krizlerin yansımalarıyla boğuşmaktadır. Bu krizler, siyasi, sosyolojik ve sosyo-ekonomik boyutlarıyla ülkenin geleceğini etkileyen ve önümüzdeki yüzyıllarını ipotek altına alan bir bağlama sahiptir.

Uluslararası arenada ortaya çıkan küresel krizlerin yanı sıra Türkiye'nin içinde bulunduğu bu çoklu krizin temel çözümünün rejim değişikliği olduğu şüphesizdir. Rejim değişikliğini gündeme alacak temel parametre seçimler olmasına rağmen, muhalefet bloku erken seçim talebini dile getirmekten özellikle kaçınmaktadır.

Bu makalede, Türkiye'nin mevcut krizlerini ve bu krizlerin çözümünde erken seçimin ve rejim değişikliğinin önemini siyasi, sosyolojik ve sosyo-ekonomik bağlamda ele alınacaktır. Özellikle 2017'den sonra ortaya çıkan rejim değişikliğinin Türkiye'nin siyasi, toplumsal, ekonomik ve uluslararası ilişkilerini derinden sarsan etkisi, bugün için Türkiye'yi çoklu krizlerle baş başa bırakmıştır.

31 Mart 2024 yerel seçimleri, Türkiye'nin siyasi manzarasında, ittifak stratejilerinde ve toplumun arzu ettiği değişimin yönü ve yörüngesi açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Halkın birikmiş öfkesinin, idari anlamda ortaya çıkan krizlerin, toplumsal kutuplaşma bağlamında gelinen noktanın bir dışavurumu olarak değerlendirebileceğimiz bu seçimler, CHP başta olmak üzere muhalefet partilerinin önemli başarılar elde ettiği bir seçim oldu. 22 yıllık iktidar partisinin sebep olduğu çoklu krizlere bir itiraz ve uyarı olan 2024 yerel seçimleri, Türkiye siyasi tarihi açısından bir yol ayrımı olarak değerlendirilebilir.

2023 Mayıs genel seçimlerinin ortaya çıkardığı demoralizasyon ve yenilgi psikolojisinden sonra, 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde elde edilen matematiksel ve psikolojik başarı, muhalefet için önemli bir umut ışığı olmuştur. Bu başarıyı halkın yıllardır biriktirdiği öfkenin ve değişim arzusunun bir göstergesi ve 2017'deki rejim değişikliğine yönelik hoşnutsuzluğun bir mesajı olarak anlamak mümkündür. Ancak, bu başarıyı tam anlamıyla kavrayamayan, halkın bu mesajına uygun bir siyasal sorum-

luluk alamayan ve bu seçimlerin ifade ettiği şeyi işlevselleştiremeyen CHP ve Dem Parti başta olmak üzere muhalefet bloklarının, erken seçim talebinde bulunmaktan kaçınarak stratejik bir hataya düştüklerini tespit etmek abartı olmayacaktır.

Mevcut çoklu krizlere rağmen proaktif bir siyaset yürütmeyen, iktidarın yıpranmasını bekleyen edilgen siyasi pozisyon, yanı sıra muhalefeti de dondurmakta, etkisizleştirme ve konsolide olmasını engellemektedir. İktidar ve muhalefet blokları arasındaki bu durumdan hareketle, Türkiye'de bugünkü siyasi manzarayı genel anlamıyla bu şekilde tarif etmek mümkündür.

Ekonomik sorunlar, demokrasi eksikliği ve toplumsal huzursuzlukların giderilmesi, ancak halkın iradesini yeniden sandığa yansıtmasıyla mümkün olacaktır. Bu bağlamda halkın değişim taleplerini doğru anlamak ve erken seçimi güçlü bir şekilde gündeme almak bugün açısından oldukça gerekli bir hale gelmiştir. Buradaki tespit salt bir politik okuma yahut varsayım değil aynı zamanda sosyolojik değişim dinamiklerinin harekete geçişiyle alakalı olgusal verilere dayanmaktadır.

Söz konusu olgular hem saha çalışmalarıyla hem de kimi etnografik çalışmalarla desteklenmektedir. Erdoğan, 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde yalnızca siyasi güç ve halk desteğini kaybetmekle kalmamış, aynı zamanda toplumsal destek, özgüven ve meşruiyetini de ciddi biçimde yitirmiştir. Ortaya çıkan değişim dalgası, 22 yıllık yönetim prati-

ğine açık bir uyarı olmuş, 2017'deki rejim değişikliğiyle beraber ortaya çıkan çoklu krize dair hoşnutsuzluğun somut bir göstergesi olmuştur.

Bilindiği üzere temsili rejimlerde erken seçimler demokratik sistem tıkandığında veya iktidarın yönetememe kabiliyetini kaybetme durumuna istinaden muhalefet talebi ile gerçekleşir. Özellikle iktidar alternatifi olan ana muhalefet partilerinin bu konudaki siyasal sorumluluğu halkın talepleriyle uyumlu bir şekilde olması gerekmektedir.

CHP'nin yumuşama ve normalleşme çerçevesinde Erdoğan'la sürdürdüğü görüşmeler, halkın talep ettiği değişim rüzgârını tersine çevirmekte ve Erdoğan'a kaybettiği itibarını yeniden kazandırmaya hizmet eden bir bağlama yerleşmektedir. Erdoğan'a hem manevra alanı yaratan hem çoklu krizlerin üstünü örten bir işlevi olan hem de değişim arzusu ve beklentisine cevap olmayan bu tutum, iktidarın kendini reorganize etme stratejisine ve zaman kazanma taktiklerine hizmet etmektedir.

Bu durum, halkın yerel seçimlerde verdiği demokrasi mesajını yanlış okumak ve toplumun değişim taleplerine sırt çevirmek anlamına gelir. Erken seçim talebi, halkın yıllardır biriktirdiği öfkenin ve değişim arzusunun en demokratik yolla ifade edilmesini sağlayacaktır. Türkiye'nin içinden geçtiği ekonomik ve siyasi krizlerin çözümü, sadece yönetim değişikliğinde değil, aynı zamanda yeni bir vizyon ve anlayışın benimsenmesinde yatmaktadır. Böylesi temel,

yapısal bir dönüşüm gerçekleşmeden Türkiye'de yüzyılların bakiyesi olan sorunların çözümünün de mümkün olmayacağını söyleyebiliriz. Erdoğan yönetimindeki Türkiye'nin kaybettiği itibar, özgüven ve meşruiyet, ancak demokratik süreçlerin işletilmesi ve halkın iradesine saygı duyulmasıyla yeniden kazanılabilir. Bunun da en demokratik ve meşru yolu bugünkü koşullar bağlamında seçimler ve sandık dinamiğidir.

Bu bağlamda, CHP ve Dem Parti başta olmak üzere diğer muhalefet partilerinin, erken seçim çağrısını güçlü bir şekilde yapmaları ve halkın değişim taleplerini dikkate almaları elzemdir. Ekonomik ve toplumsal krizlerin çözümü, demokratik ve adil bir yönetimin tesisi ile mümkündür. Türkiye'nin yeniden nefes alabilmesi için, özgürlüklerin ve adaletin teminat altına alındığı bir yönetim anlayışı şarttır. Toplumsal barış ve refahın sağlanması için köklü bir rejim değişikliği ve erken seçim bugün açısından kaçınılmaz bir gündem olarak muhalefet bloklarının önünde durmaktadır. Bu gündem muhalefet blokları açısından tarihsel bir sorumluluk konusudur aynı zamanda.

Bugünkü koşullar bağlamında bu gündemin işletilmesi Türkiye'nin geleceği için en doğru adım olacaktır. Aksi takdirde toplumsal barış mefhumuna içkin olan Kürt meselesi başta olmak üzere diğer hak ve özgürlükler meseleleri ve ekonomik krize kadar bir dizi sorunun çözümü mümkün olmayacaktır.

Ancak, CHP'nin yumuşama ve normalleşme çerçevesinde Erdoğan'la sürdür-

düğü görüşmeler, halkın talep ettiği değişim arzusunu gölgede bırakmış ve Erdoğan'ın kaybettiği itibarı, özgüveni ve meşruiyeti yeniden tesis etmesine zemin hazırlamıştır. Bu durum, Erdoğan'ın siyasi gücünü yeniden konsolide etmesine yardımcı olmaktadır. Oysa son 20 yıldır ve özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi rejimi Türkiye'nin sosyolojik yapısını derinden etkilemiş, sınıflar ve katmanlar arası kutuplaşmalar yaratmış ve toplumsal gerilimler armağan etmiştir. Siyasal rejimin yıllardır oluşturmaya çalıştığı o paralel topluluklar hakikati ancak sosyolojik olarak böyle karakterize edilebilir. Bunun bedelini ağır ödeyen Türkiye toplumu salt ekonomik bir darboğazla karşı karşıya kalmamış aynı zamanda toplumsal çürümeden kültürel çoraklaşmaya kadar birçok değerini kaybetmiştir.

Bütün bunlara rağmen, yerel seçimlerde halkın verdiği mesajı hem sağduyunun hem de temel bir değişim talebinin güçlü bir ifadesi olarak görmek gerekir. Bu mesajı doğru okumak ve bu doğrultuda hareket etmek, muhalefetin temel sorumluluğudur. Toplumsal değişim arzusu, sadece siyasal elitlerin değil, geniş halk kesimlerinin de desteğini gerektiren bir süreçtir ve halk bu mesajı çok net bir şekilde sandığa yansıtmıştır. Muhalefetin erken seçim talebinde bulunmaması, toplumsal beklentilere uygun bir yanıt üretme kapasitesini sorgulatmaktadır. Halk, yerel seçimlerde ortaya koyduğu tavırla değişim talebini net bir şekilde ifade etmiştir. Bu talep, sadece siyasi bir değişimi değil, aynı zamanda toplumsal uzlaşmayı ve

demokratik değerlerin yeniden tesis edilmesini içermektedir.

Erken seçim, bu taleplerin karşılanması ve toplumsal barışın sağlanması için bir fırsat olarak değerlendirilebileceği gibi muhalefetin mevcut siyasi yaklaşımını da pekiştirecek bir bağlama sahiptir. Dolayısıyla halkın sandıklara yansıyan iradesinin ifadesi olarak rejim karşıtı bir demokratik cephe siyasetinin oluşması zaruridir. Bu cephe 2017'den sonraki rejim değişikliğinin yarattığı dekadansı ortadan kaldıracak ve yeni yüzyılında kurucu bir momente yaslanmak zorundadır.

Türkiye, son yıllarda ciddi ekonomik sıkıntılarla boğuşmaktadır. Yüksek enflasyon, işsizlik ve ekonomik belirsizlik, halkın yaşam standartlarını düşürmüş ve toplumsal memnuniyetsizliği artırmıştır. Erdoğan yönetiminin ekonomik politikaları, uzun vadede sürdürülebilir bir büyüme sağlamaktan uzak görüldüğü gibi demokratik bir süreci başlatma ihtimali de bir o kadar uzaktır. Özellikle önceki haftalarda Kobani davasında verilen cezaların hukuksuzluğu, Türkiye'deki adalet sisteminin ciddi şekilde sorgulanmasına neden oldu. Bu davada görülen kararlar, hukukun üstünlüğü ilkesinin yerini keyfi uygulamalara bıraktığını açıkça ortaya koyuyor. Son olarak halkın iradesini yok sayarak Hakkâri Belediyesi'ne yönelik kayyum uygulaması, bu keyfi ve hukuk dışı durumun bugün geçerli norm olduğunu teyit etmiştir.

Adaletin siyasallaşması ve hukuk normlarının çiğnenmesi, yalnızca bireylerin

değil, toplumun genelinde derin bir güvensizlik yaratmaktadır. Normatif hukukun ortadan kaldırılması, rejimin güdümüne sokulan bir yargı gerçekliği bütün toplum için risk içermektedir. Söz konusu bu hukuksuz uygulamalar, toplumdaki kutuplaşmayı daha da derinleştiriyor. Özellikle Kürt vatandaşlara yönelik baskıların artması, ülkede yeni çatışma ve gerilimlerin zeminini hazırlıyor. Bu durum, hem toplumsal barışı tehdit ediyor hem de insan hakları ihlallerinin yaygınlaşmasına yol açıyor.

Nitekim Kobani davası ve Hakkâri Belediyesi'ne kayyum atanması sadece bireysel adaletsizliklerin bir örneği değil, aynı zamanda Türkiye'nin hukuk devleti olma niteliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunun göstergesidir. Adalet sistemindeki bu keyfi uygulamalar ve müdahaleler, toplumun tüm kesimlerinde derin yaralar açarken, Kürtlere yönelik yeni savaş hazırlıkları olarak da yorumlanmaktadır.

Bu tehlikeli gidişat, toplumun geleceği için büyük bir endişe kaynağıdır. Onun için erken seçim ve rejim değişikliği, Türkiye'nin temel sorunlarına kalıcı çözümler üretmek için bir fırsattır. Toplumsal özgürlük alanlarını bu kasvetli atmosferden kurtaracak, yeniden canlandırarak bir adımdır erken bir genel ve cumhurbaşkanlığı seçimi.

Türkiye özellikle ekonomi yönetimi anlamında son zamanlarda bir yol arayışındadır. Lakin demokrasi tesis edilmeden, toplumsal barış sağlanmadan, hukuk ve yargı bağımsız olmadan ekonomik politikaların başarılı olma şansı neredeyse

yok denecek kadar azdır. Muhalefetin bu gerçeği görmesi, buna göre hareket etmesi ve sorumluluk alması bugünkü koşullar bağlamında kaçınılmazdır. Ekonomik darboğazdan çıkış, yalnızca ekonomik ve palyatif önlemlerle değil, demokrasi ve hukuk devleti ilkelerinin yeniden inşasıyla mümkün. Türkiye bugün bu bağlamda bir yol ayrımındadır.

Halkın nefes alabilmesi için, özgürlüklerin ve adaletin teminat altına alındığı bir yönetim kaçınılmazdır. Erken seçimin halkın yıllardır biriktirdiği öfke ve değişim arzusunu ifade etmenin en demokratik yolu olduğunu unutmamak gerekir. Bu arzunun 31 Mart 2024 yerel seçimlerinde bariz bir şekilde ortaya konulduğu da görülmelidir. Toplumsal barışın ve refahın tesisi için, köklü bir rejim değişikliği kaçınılmaz. Salt bir yönetim değişikliği değil, yeni bir vizyon ve anlayışın benimsenmesi kaçınılmazdır. Erdoğan yönetimindeki Türkiye'nin kaybettiği itibar, özgüven ve meşruiyet, ancak bu şekilde yeniden kazanılabilir.

Nitekim yeni bir hükümet, daha rasyonel ve kapsayıcı ekonomik politikalar uygulayarak, yatırım ortamını iyileştirebilir ve ekonomik istikrarı sağlayabilir. Ayrıca, demokratikleşme süreci, uluslararası yatırımların artmasına ve ekonomik büyümenin hızlanmasına katkıda bulunabilir. Hukukun siyasal erkin güdümünde olmadığı bir atmosfer Türkiye'ye hem içeride hem de dışarıda büyük nefes aldıracaktır. Lakin Erdoğan'ın geçen hafta gelir adaletsizliği çerçevesinde yaptığı itiraflar, Türkiye'nin içinde bulunduğu çoklu krizin boyutlarını da gözler önü-

ne sermektedir. Ancak, bu krizden çıkış yolu olarak sadece Erdoğan'ın hatalarını dile getirmek ve anti-Erdoğan bir söylem kurmak yeterli değildir.

31 Mart 2024 yerel seçimlerinde halkın verdiği güçlü demokrasi mesajı, Türkiye için tarihi bir fırsat sunmuştur. Buradan hareketle muhalefetin, erken seçim talebini dillendirmekten kaçınması, halkın değişim arzusunu göz ardı etmek anlamına gelmektedir. Erdoğan'ın otoriter yönetim anlayışının yarattığı tahribatı tersine çevirmek ve Türkiye'yi demokratik değerlere dayalı bir düzene kavuşturmak için muhalefetin bir an önce erken seçim talebinde bulunması salt demokratik bir hak değil, aynı zamanda muhalefetin tarihsel bir sorumluluğudur.

Türkiye'nin geleceği için erken seçim talep etmek ve rejim değişikliği için çalışmak, muhalefetin önünde duran en önemli görevdir. Türkiye, halkın iradesi doğrultusunda yeniden nefes alabilecek ve demokrasi yolunda ilerleyebilecek bir ülke olmalıdır. Bağlamın bu noktasından hareketle, halkın yerel seçimlerde verdiği demokrasi mesajını iyi okuyarak, Türkiye'nin içinde bulunduğu çoklu krizi nihai bir çözüme kavuşturmak üzere bir an evvel erken seçim talep etmek, demokratik bir haktır.

Türkiye'nin çoklu krizlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan rejim tartışmaları, ekonomik, sosyal ve hukuki reform programları üzerinden değil, parlamenter sisteme dönüş üzerinden şekillenmelidir. Parlamenter sistemin son yzyılda ürettiği kriz alanlarını ve rejimin

Erdoğan gibi otoriter bir figür üreten karakterini muhasebe eden, yerel yönetimlerin rolünü teslim eden ve vizyonunu güçlendiren yeni bir nizam mevcut krizleri aşmanın bir çıkışı olabilir. Dolayısıyla muhtemel bir seçim parlamenter sisteme dönüş üzerinden alternatif bir rejime kapı açacak ve Türkiye'nin yeni yüzyılının karakterini şekillendirecektir.

İktidarın; bölgesel ve dış politik adımlarını içeriği konsolide etmek açısından bir yatırım aracına dönüştürdüğü gerçeğinden hareketle, bölgede askeri anlamda bir hareketliliğe girmesi olasıdır. Özellikle 31 Mart yerel seçimlerinden sonra ortaya çıkan değişim arzusunu bloke etmek amacıyla polarize bir siyaset stratejisiyle gücünü yeniden tesis etmenin emarelerini görüyoruz. Bununla paralel bir şekilde halk iradesine, belediyelere yönelik müdahalesi ihtimal dâhilindedir. Erken seçim çağrısı aynı zamanda iktidarın bu stratejisini de boşa çıkaracak ve kendi gücünü yeniden konsolide etme girişiminin önüne set çekecek yegâne yoldur. Rejimin kendini var ettiği düzlem olan çatışma koşulları, erken seçim çağrısıyla dengelenerek boşa düşürülebilir.